

döneme
ait nadir
fotoğraflar ile

General Allenby'nin Hatıratı

Arap Ayaklanması ve Filistin'in Osmanlı'dan Kopuşu

Hazırlayan:
FARUK YILMAZ

iz
YAYINCILIK

© İz Yayıncılık Limited Şirketi, 2013
Sertifika no: 17313

İZ YAYINCILIK: 735
İnceleme araştırma dizisi: 287
ISBN: 978-975-355-928-7
İstanbul, 2013

Çatalçeşme Sokağı No: 27/2 Cağaloğlu 34110 İstanbul
telefon: (212) 5207210
faks: (212) 5115791
www.iz.com.tr
e-posta: bilgi@iz.com.tr

kapak: Medine Efe

Basıldığı yer: Alemdar Ofset Matbaacılık
Davutpaşa Caddesi Besler İş Merkezi No: 20/29 Topkapı/Zeytinburnu İstanbul

Arap Ayaklanması

General Allenby'nin Hâtıratı

Hazırlayan:
Yrd. Doç. Dr. Faruk YILMAZ

ALLENBY (Edmund Henry Hynman), Allenby of Megiddo and Felixstowe birinci Vikontu, İngiliz Mareşali (Londra 1861- 1936). Afrika'da uzun zaman kalarak özellikle Boer'lere karşı savaştı, sonra 1914'te Fransa'ya gönderilen Süvari Tümeni'ni komuta etti; daha sonra beşinci korolunun ve Somme Nehri ile Artois bölgesindeki Üçüncü Ordu'nun başına getirildi. 1917'de Filistin'deki İngiliz kuvvetleri komutanı oldu. Türk-Alman birliklerini yendi, böylece Kudüs, Şam ve Halep'i aldı.

Osmanlı imparatorluğunu 30 Ekim 1918'de barış yapmak zorunda bırakan Megiddo (Mediye) Zaferi'ni kazandı. 1919'da Mareşal oldu. Mısır Yüksek Komiserliğine tayin edildi (1919-1925). Allenby, Yakınoğu'da savaş sonrasında karşıklıklarıyla uğraşmak zorunda kaldı; Mısır'ın bağımsızlığını tanıyan 1922 antlaşmasının hazırlanmasına geniş ölçüde yardımı oldu.

FARUK YILMAZ; 1958 yılında Niğde'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Niğde'de tamamladı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi (1985). 10 yıla yakın çeşitli il ve ilçelerde cumhuriyet savcısı olarak görev yaptı. İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünde yüksek lisans, yine İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı, T. C. Tarihi Bilim Dalında doktorasını tamamladı (1995). 11 yıl üniversite öğretim üyesi olarak çalıştı. 7 yıl MEB hukuk müşaviri olarak görev yaptı. Evli ve iki çocuk babasıdır. Yayımlanmış eserleri şunlardır: *Hayatın Sırları ve Allah*, 1981; *Kainatın Yaratılışı*, 1992; *Atomun Derinliklerinde*, 1984; *Hücre'den Allah'a*, 1983; *Kur'an Mucizesi*, 1983; *İlkçağ Düşünce Tarihi*, 1996; *Yunus Emre*, 1992; *İslâm Ekonomisi ve Sosyal Güvenlik Sistemi*, (Müşterek), 1992; *Türkiye'de Anayasa Gelişmeleri Tarihi*, 1995; *Kurtuluş Savaşı ve Sonrasında Niğde*, 1998; *İlkçağdan Günümüze Niğde Tarihi*, 1999; *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Dış Borçlar*, 1996, 2003; *Türk İnkılap Tarihi ve Atatürk İlkeleri*, (Müşterek), 1997, 2002, 2004; *Türk Anayasa Tarihi*, 1998, 2005, 2007, (ilavelerle, gözden geçirilmiş 4.bs.) 2012; *İlkçağ Düşünce ve Uygarlık Tarihi*, 2002; *Memurun Hak Arama Usulleri*, 2002; *Peygamberler Tarihi*, (3 cilt), 2004; *Büyük İslâm Tarihi*, (6 cilt), 2005.

Tercüme ve sadeleştirme yoluyla yayıma hazırladığı eserler ise şunlardır: *Kur'an'ı Anlamaya Giriş*, (Mevdudi'den) 1982; *Kur'an'da Adı Geçen Peygamberlerin Hayatı*, (Ebu'l-Hasen Nedvi'den) 2005; *Son Peygamber Hz. Muhammed'in Hayatı*, (Nedvi'den) 2005; *İslâmî Yaşama Biçimi*, (Mevdudi'den), 1997; *İslam ve Oryantalizm*, (Meryem Cemile'den müşterek çeviri) 1989; *Sevgili Peygamberimiz (a.s.)'in Hayatından Sahneler*, (M. Aldrich Tarantino'dan) 1987; *Kapadokya*, (Charles Texier'den) 1998; *Anadolu'da Türk Anıtları-1* (Albert Gabriel'den), 1999; *XX. Yüzyıl Başında Alman Emperyalizmi ve Türkiye (Berlin-Bağdat)*, (Winterstetten'den) 2002; *General Falkenheim'in Hatıratı*, (sadeleştirme) 2002; *General Allenby'nin Hatıratı*, (sadeleştirme) 2003; *İmparatorluk Döneminde Türk-Alman İlişkileri (Goltz Paşa'nın Hatıratı)*, 2004; *Ah O Yemen'dir (Yemen Hatıratı)*, (Rüşdü Paşa'nın Hatıratı), 2004; *Tarih-i Umumi*, (6 cilt), (Mizancı Murad Bey'den sadeleştirme) 2007; *Emperyalizmin Hükiimet Darbesi (Abdülaziz'in Tahttan İndirilmesi)*, (sadeleştirme) 2008; *Büyük Dünya Tarihi*, (6 cilt), (Ahmet Refik Altınay'dan sadeleştirme) 2008; *Allah'a İnanmak*, (Said Havva'dan), Berikan Y., Ankara, 2011; *Evrenin Sırları (Makrokosmos)*, Berikan Y., Ankara, 2011; *Atomun Sırları (Mikrokosmos I)*, Berikan Y., Ankara, 2011; *Hücre (Mikrokosmos II)*, Berikan Y., Ankara, 2011; *Hayat Felsefesi*, Berikan Y., Ankara, 2011; *İslâm'da Varlık Düşüncesi (Epistemoloji-Ontoloji)*, Berikan Y., Ankara, 2011; *Dinlerin Kökeni*, Berikan Y., Ankara, 2011; *İlkçağ Düşünce Tarihi*, Berikan Y., Ankara, 2011; *İslâmî Felsefesi*, Berikan Y., Ankara, 2011; *Batı Uygarlığı ve İslâm* (Prof. Dr. Hurşid Ahmed'den çeviri), Berikan Y., Ankara, 2011; *İslâm ve Oryantalizm* (Meryem Cemile'din çeviri), Berikan Y., Ankara, 2011; *İdeoloji Kavramı Üzerine*, Berikan Y., Ankara, 2011; *İslâm'ı Anlamaya Doğru* (Mevdudi'den çeviri), Berikan Y., Ankara, 2011; *Kur'an ve İnsanlık* (Müşterek), Berikan Y., Ankara, 2011; *İslâm Ekonomisi Felsefesi* (Müşterek), Berikan Y., Ankara, 2011; *Yunus Emre ve Tasavvuf Felsefesi*, Berikan Y., Ankara, 2011; *Osmanlı'nın Borç Batağı*, İz Y., İstanbul, 2011; *Berlin-Bağdat Alman Yayılmacılığı ve Osmanlı Politikaları*, İz Y., İstanbul, 2011; *Darbe ve Muamma, Abdülaziz'in tahttan indirilmesi ve Ölümü* (Süleyman Hüsnü Paşa ve Sir Henry Elliot'tan), İz Y., İstanbul, 2011; *Türk Anayasa Tarihi*, İz Y., İstanbul, 2011; *Yirminci Yüzyıl Başlarında Osmanlı-Alman İlişkileri "Goltz Paşa'nın Hatıratı"*, İz Y., İstanbul, 2012; *Birinci Dünya Savaşında Almanya - Falkenhayn Hatıratı*, İz Y., İstanbul, 2012.

İçindekiler

Sunuş	7
İngiliz Casusu Lawrens'in Hâtıralarından	19
<i>"Arapların İngilizler Tarafından Aldatılması"</i>	19
<i>Gizli Arap Örgütleri</i>	19
<i>Savaş Başlıyor</i>	21
<i>Şerif Hüseyin</i>	23
<i>Cemal Paşa ve Faysal</i>	27
<i>Medine'de Bir Durum Değerlendirmesi</i>	28
<i>Arap Başkaldırı Hareketi Başlıyor</i>	31
İngilizlerin Mısır'da Türk Esirlerine Davranışlarından	
Örnek Hatıralar	33
Falih Rıfıkı Atay'ın Zeytin Dağı Adlı Eserinde Filistin ve Suriye	
Hezimetini İçin Anlattıkları	43
<i>Son</i>	48
Osmanlı Altıncı ve TBMM Birinci Ordu Komutanı	49
General Ali İhsan (Sabis)'in Filistin Cephesi ile İlgili	
Hatıraları'ndan	49
General Allenby'nin Hatıratı	69
Önsöz	71
Türklerin Mağlubiyet Birlikleri	73
<i>General Allenby'nin Ayrıntılı Raporu</i>	73
<i>GENERAL ALLENBY'NİN PLANI</i>	74
<i>KUMANDANLAR ve ORDULAR</i>	77
<i>SEYYAR ARAP KOLU</i>	78
<i>HARBİN BEŞ AŞAMASI</i>	80
<i>DÜŞMANIN SAHİLDE MAĞLUP EDİLEN BİRLİKLERİ</i>	81
<i>ŞİDDETLİ TEPE SAVAŞLARI</i>	83
<i>GENERAL LİMAN VON SANDERS'İN NASIRA'DAN FİRARI</i>	85

DÜŞMAN ÇEKİLMESİNİN	
HAVA KUVVETLERİYLE KESİLMESİ	87
OSMANLI ORDULARINDAN İKİSİNİN İMHASI	88
HAYFA ve AKKA'NIN ZAPTI	89
DOĞU ŞERİA HAREKATI	90
ŞAM ÜZERİNE YÜRÜYÜŞ	92
ÇÖL KOLORDUSU'NUN YARARLI FAALİYETLERİ	94
BEYRUT'UN İŞGALİ	95
HUMUS'TAN HALEP'E	96
482 KİLOMETRELİK İLERİ HAREKAT	98
KOMUTANLAR ve BİRLİKLERİN HİZMETLERİ	98
ARAP ORDUSU'NUN YARDIMLARI	100
RESİMLER	103

Sunuş

Elinizdeki eser; I. Dünya Savaşı'nda Mısır bölgesindeki İngiliz Sefer Orduları Başkomutanı Allenby'nin bu cephe, kimi Alman Generallerinin de komuta ettiği Yedi, Sekiz ve Dördüncü Türk Ordularına karşı Filistin ve Suriye'de verdiği savaşın ve bir bakıma Arabistan, Filistin ve Suriye'nin İngiliz Generali Allenby'nin anlatımıyla kaybediliş öyküsüdür.

Eser bu bakımdan, Anadolu evladının, Arabistan'da Sina'da, Filistin'de ve Suriye'de İngilizler, İngiliz Ordusu içinde görev yapan Hintli, Yeni Zelanda'lı, Avustralya'lı, Mısırlı; İngiliz Ordusuna yardım eden Fransız; Fransa Ordusunda görev yapan Cezayirli ve İngiliz altınlarıyla satın alınmış Arap birlikleri tarafından tardedilmesinin hazin hikayesidir.

Millî şairimiz Mehmet Akif'in Çanakkale şiirinde belirttiği gibi, Avustralya'dan, Hindistan'dan Yeni Zelanda'dan Fransa ve müstemlekelerinden toplanmış bütün bu birlikler, Türk'e karşı, onun kahraman evlatlarını bu topraklardan çıkarmak için elbirliği içindedirler.

II. Abdülhamit döneminde yakınlaşma politikası içine girdiğimiz Almanya, I. Dünya Savaşında müttefikimizdir. Daha doğrusu bizi bu Dünya Savaşı içine çeken, savaşın müsebbibi, dönemin süper güçlerinden biridir. Ordularımızın büyük bir kısmına I. Dünya Savaşında özellikle Filistin ve Suriye'de verilen bu mukavemet savaşlarına Alman Generalleri komuta etmiştir. Bunlar arasında harbin ilk üç yılında Alman Genelkurmay Başkanı olarak çalışmış Falkenhayn ve Liman von Sanders gibi ünlü isimler vardır.

Balkan Harbi döneminde 1912 yılı sonunda toplanan Birinci Londra Konferansı, Balkan İttifakı Devletlerinin Avrupa Türkiye'sini paylaşmaları, büyük devletlerin iştahını kabartmakta etki yapmıştı. Avrupa'da aralarında taksim edilecek toprak kalmadığı için gözlerini Asya'daki Osmanlı vilayetlerine çevirdiler. Bunlarında Balkanlaştırılabileceği düşüncesine kapıldılar. Rusya Ermenilerin, İngiltere Arapların, Fransa da Suriye Katoliklerinin zaten koruyucusu durumunda idiler. Osmanlı İmparatorluğu'nda yeni bir çözülme başlayınca, Rusya Doğu Anadolu'ya sarkacak, İngiltere Basra Körfezi'nden kuzeye doğru ilerleyerek Arap memleketlerinin bir kısmını alacak, Fransa'da 1861'de yaptığı gibi, Lübnan'a asker çıkaracak ve Suriye'de yerleşecekti.

Büyük devletlerden yalnız Almanya'nın Osmanlı İmparatorluğu'nda belirli bir nüfuz bölgesi veya bir bölüşme payı yoktu. Alman siyaset adamları, bunun acısını duydukları için, Londra Konferansı sıralarında kendilerine bir pay tanınması için İngiltere'nin muvafakatını kazanmaya koyuldular. Bu sıralarda Almanya'nın tasavvurları hakkında İstanbul'daki Büyükelçisi Wangenheim'in raporundan şu satırlar dikkat çekicidir:

"Anadolu'da yerleşik bir Akdeniz devleti oluruz. Yeni mülkümüzü dünya taşıt yollarına bağlayabilmek için zamanla deniz üssü olarak gelişebilecek bir liman edinmemiz gereklidir... Bizim çıkarlarımız Bağdad hattının uzunluğunca devam etmekte ve Anadolu'yu bir baştan bir başa geçmektedir. Bugünkü siyasetimizin amacı ancak Türkiye'nin dağılmasına mümkün olduğu kadar uzun bir süre ve hiç olmazsa şimdilik engel olmuştur. İngiltere, Anadolu'nun geleceği konusunda ister istemez Almanya ile beraber yürümek zorunluluğundadır"¹

Alman İmparatorluğu da Türkiye'nin korunmasında İngiltere ile işbirliği yapılmasına taraftardı. Fakat bu mümkün olmadığı takdirde ve bir paylaşma zorunluluğu karşısında Alman Büyükelçisi de daha açık olarak ve şu suretle tutulacak yolu açıklamıştır:

1 Bayur, Y. Hikmet; *Türk İnkılabı Tarihi*, c. II, Kısım III, s. 89-90, TTK Yay., Ankara.

“Mezopotamya ile Mersin ve İskenderun’u alacağız. Akli başında olan Türklerin de bunu tevekkül ile karşılama ya hazır olduklarını şimdiden biliyorum”²

I. Dünya Savaşı öncesinde Almanya, Cermen ırkını ve kültürünü her şeyin üstünde gördüğü ve tuttuğu için, kendisini “üstün ırk” ilan etmekte bir sakınca görmüyordu. Alman eğitimcileri, bu yeni doğmayı aşılama da o kadar mahared gösterdiler ki, yeni kuşaklar adeta yeni bir mistisizm içinde yaşama ya başladılar. Kendi Alman gerçekleri dışında gerçek tanımaz oldular. Bundan ötürü de Almanya’nın dünyaya hakim olması siyaset doktrini icat edildi.

Rusya, Almanya’dan geri kalmak niyetinde değildi. O da Slav ırkının üstünlüğü üzerine milliyet teorileri geliştirmeye koyuldu. Kutsal Rusya’nın yeni fetihler siyaseti bu teorilerin bölünmez bir parçası haline getirildi. Rus yazarlarının romanlarında bile işledikleri Rus misyonu, Slav milletlerini kurtarmak ve Rusya’nın Asya’da, Avrupa’da yayılmasını sağlamaktı.

Bu arada İngilizler de ırkçı şovenizm hastalığına tutulmaktan kendilerini kurtaramamıştı. Anglo-Sakson efsanesini uydurup, bunun üzerine Anglo-Sakson ırkının üstünlüğü inancını oturtmak yoluna saptılar. Bu konuda fikirleri tütsülemek için Almanlara ve Ruslara göre çok elverişli bir durumda bulunmaktaydılar. Çünkü böyle üstünlük teorilerine gerek duymadan dünyaya yayılmışlardı.

Fransa’da ırkçı ulusçuluk yaygın bir duruma gelmemekle beraber, Almanlardan öğ alma, Hıristiyanlığı savunma, uygarlığı yayma gibi fikirler gelişmekte idi. Bu dört büyük devlet yanında İtalya ve Balkan devletlerinden her biri de kendisine aşırı ulusçuluk teorileri yaratmaya koyulmuştu. Hepsi de bu konuda eski tarihlerini eşelemeye başlamış, olumlu bir sonuca ulaşacakları hayali peşine düşmüşlerdi.

2 Fischer, Fritz; *Germany’s Aims in the First World War*, s. 33-34, New-York, 1961 (Karal, E, Ziya; *Osmanlı Tarihi*, c. IX, s. 353, TTK Yay., Ankara 1996’dan).

General Allenby'nin Hatıratı

Arap Ayaklanması ve Filistin'in Osmanlı'dan Kopuşu

Hazırlayan: **FARUK YILMAZ**

Bu eser, Birinci Dünya Savaşı'nda Mısır bölgesindeki İngiliz Sefer Orduları Başkomutanı Allenby'nin bu cephede, kimi Alman generallerinin de komuta ettiği 7., 8. ve 4. Türk Ordularına karşı verdiği savaşın ve bir bakıma Arabistan, Filistin ve Suriye'nin İngiliz Generali Allenby'nin anlatımıyla kaybediliş öyküsüdür. Eser, bu bakımdan, Anadolu evladının Arabistan'da Sina'da, Filistin'de ve Suriye'de İngilizler, İngiliz Ordusu içinde görev yapan Hintli, Yeni Zelandalı, Avustralyalı, Mısırlı; İngiliz Ordusuna yardım eden Fransız; Fransa Ordusunda

görev yapan Cezayirli ve İngiliz akınlarıyla satın alınmış Arap birlikleri tarafından tard edilmesinin hazin hikâyesidir. Dr. Faruk Yılmaz'ın Osmanlıca aslından sadeleştirdiği Allenby hâtıratı ve yazdığı tafsilatlı takdimin yanısıra, kitapta sözü edilen tarih ve mekânlara ilişkin nâdir bulunan fotoğraflardan müteşekkil bir albüm de esere ilave edilmiştir.

ISBN 978-975-355-928-7

9 789753 559287

İZ YAYINCILIK 735
İNCELEME ARAŞTIRMA DİZİSİ